

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş:01.12.2023 ✓Accepted/Kabul:12.04.2024

DOI:10.30794/pausbed.1398835

Research Article/Araştırma Makalesi

Demirel, A. C. , Polat, G. ve Purutçuoğlu, E. (2024). "Sosyal Hizmet Uzmanlarının Finansal Okuryazarlık Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi", Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, sayı 62, Denizli, ss. 37-54.

SOSYAL HİZMET UZMANLARININ FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ*

Aykut Can DEMİREL**, Gonca POLAT***, Eda PURUTÇUOĞLU****

Öz

Araştırmanın amacı sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlık düzeylerinin ve finansal okuryazarlık düzeylerini etkileyen sosyo-demografik faktörlerin incelenmesidir. Araştırmada nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya aktif olarak çalışma yaşamında olan 430 sosyal hizmet uzmanı katılmıştır. Araştırma verileri anket aracılığı ile toplanmıştır. Anket Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Finans Bilgi Testi ve Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği olmak üzere üç bölümden oluşmuştur. Araştırma sonucunda sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlıklarının orta düzey olduğu anlaşılmıştır. Elde edilen sonuçlar cinsiyet, medeni durum, bütçe ve tasarruf yapma değişkenlerinin sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlık düzeyleri ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Kadınların erkeklere; bekarların ise evlilere göre daha düşük finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca bütçe ve tasarruf yapma sıklığı arttıkça finansal okuryazarlık düzeylerinin arttığı anlaşılmıştır. Diğer taraftan eğitim durumu, yaş, gelir, mesleki deneyim ve borçlanma davranışlarının finansal okuryazarlık düzeylerini etkilemediği saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: *Finans, Finansal okuryazarlık, Finansal sosyal hizmet, Sosyal hizmet.*

INVESTIGATION OF FACTORS AFFECTING FINANCIAL LITERACY LEVELS OF SOCIAL WORKERS

Abstract

The aim of the research is to examine the financial literacy levels of social workers and the socio-demographic factors affecting financial literacy levels. Relational screening model, one of the quantitative research designs, was used in the research. 430 social workers who are actively working participated in the research. Research data were collected via survey. The survey consisted of three parts: Socio-Demographic Information Form, Finance Knowledge Test and Financial Literacy Attitude and Behaviour Scale. As a result of the research, it was understood that the financial literacy of social workers was at a medium level. The results showed that gender, marital status, budget, and savings variables were related to the financial literacy levels of social workers. Women have been shown to have lower levels of financial literacy than men; singles have been shown to have lower levels of financial literacy than married people. It has also been understood that as the frequency of budgeting and saving increases, financial literacy levels increase. On the other hand, it was determined that education level, age, income, professional experience and borrowing behaviour did not affect financial literacy levels.

Keywords: *Finance, Financial literacy, Financial social work, Social work.*

*Bu çalışma, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı'nda 2022 yılında kabul edilen "Sosyal Hizmet Uzmanlarının Gözünden Finansal Sosyal Hizmet Uygulamaları" başlıklı Doktora tezinden üretilmiştir.

** Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, MUĞLA.

e-posta: aykutcan-demirel@mu.edu.tr (<https://orcid.org/0000-0001-6388-7313>)

***Doç. Dr., Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, ANKARA.

e-posta: gonca.polat@ankara.edu.tr (<https://orcid.org/0000-0002-8165-9768>)

****Prof. Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, ANKARA.

e-posta: eda.purutcuoglu@sbu.edu.tr (<https://orcid.org/0000-0001-7160-2162>)

1. GİRİŞ

Sosyal hizmet ortaya çıktığı günden bugüne değin farklı sorun ve ihtiyaçları olan nüfus gruplarıyla çalışmalar gerçekleştirmektedir. Mesleğin temel taahhüdü başta dezavantajlı ve incinebilir nüfus grupları olmak üzere bütün insanların tam iyilik haline ulaşmasıdır. Tam iyilik hali finansal iyiliği de kapsayan çok boyutlu bir kavramdır (Aktepe-Özden, Pak ve İçağasioğlu-Çoban, 2017). Yoksulluk, gelir ve servet eşitsizliğini ele almak; bireylerin, ailelerin ve toplulukların finansal iyilik halini güçlendirmek, sosyal hizmet için birincil öneme sahiptir (CSWE, 2016). Sosyal hizmet bu büyük amacı gerçekleştirmek için dönemsel gelişmelerden ve koşullardan etkilenmiştir. Sosyal hizmet uzmanları profesyonelleşmeye başladığı ilk zamanlarda hizmet verdiği müracaatçıların yaşam koşulları, finans ile ilgili davranışları ve meslek edinme gibi konularda çalışmalar yürütmüşlerdir (Zastrow, 2016). Ancak bu çalışmalar 1920'li yıllarda sosyal hizmette psikoloji kuramlarının etkisinin artması ardından Büyük Buhran ve nihayetinde refahı sağlamada devletlerin temel rolü üstlenmeleri nedeniyle daha az görünür olmuştur (Sherraden ve Huang, 2019; Stuart, 2016).

1980'li yıllardan itibaren dünya çapında uygulamaya konulan neoliberal politikalar refahın sağlanmasında devletlerin üstlendiği temel rolü piyasa, aile ve sivil toplum kuruluşlarına bırakma eğilimine girmesi ve refah rejimlerinin zayıflamasına yol açmıştır (Çeştepe ve Güdenoğlu, 2017; Gökbunar, Özdemir ve Uğur, 2008; Stuart, 2013). Neoliberal politikalar bireyler, aileler, gruplar ve toplumlar üzerinde finansal baskıyı da beraberinde getirmiştir. Bu politikalar yüksek dekomodifikasyondan ziyade piyasaya sıkı sıkı bağlı, piyasadan bağımsız yaşayamayan bireyler olmaya yönlendirmektedir. Tam da bu nedenle günümüz toplumları "tüketim toplumu" olarak adlandırılmaktadır. İnsanların sürekli olarak harcama yapması özendirilerek piyasanın karlılığı artırılmakta; dahası insanlar ihtiyaçtan çok alışkanlık veya duygusal bir tatmin olarak harcama yapmaktadırlar. Bu durum insanların gelirlerinden çok harcama yapmasına neden olmakta ve borç sarmalına neden olmaktadır (Karger, 2015). Ayrıca neoliberal politikalar servetin belirli kişilerin, grupların ellerinde toplanmasına, emek piyasasında gelir adaletsizliğine ve sonuçta yoksulluğa yol açmaktadır (Akın, 2019).

Öte yandan özellikle 2000'li yıllardan sonra artan finansallaşma ve her geçen gün karmaşıklaşan finans sistemi ekonomik merdivenin en alt basamağında yer alan sosyal hizmet müracaatçıları için daha büyük sorunları beraberinde getirmiştir (Salignac ve ark., 2020; Sherraden ve ark., 2015). Dahası daha önce nadiren sosyal hizmet müracaatçısı olan orta ve üst düzey gelir grubundaki nüfus grupları için de kripto paralar, sanal dolandırıcılık ve kontrol edilemeyen harcamalar gibi yeni tehditler oluşturmaya başlamıştır (Birkenmaier, Loke ve Hageman, 2016) Değişen koşullar ve yeni sorun alanları sosyal hizmetin yeni yöntem ve modeller geliştirmesi ile sonuçlanmıştır. Devletlerin refah sistemindeki küçülen rolü, karmaşıklaşan finans sistemi, artan gelir adaletsizliği ve finansallaşma finansal sosyal hizmet modelinin doğmasına yol açmıştır (Bent-Goodley ve ark., 2016; Sherraden ve ark., 2015).

Finansal sosyal hizmet hemen hemen son yirmi yıldır dillendirilen; büyüyen ve gelişen bir sosyal hizmet alanıdır (Sherraden ve Huang, 2019). Kavramın ilk kez Wolfsohn'un (1997) finansın kadın cinsiyetine odaklandığı "Femonomics (Paranın Cinsiyeti)" isimli çalışmasında şekillenmeye başladığı söylenebilir (Silverman, 2018; Wolfsohn ve Michaeli, 2014). Wolfsohn (1997) yaptığı çalışma ile finansal sorunların cinsiyete özgü olmadığını ortaya koymuş ve "Femonomics" kelimesi süreçte finansal sosyal hizmet kavramına dönüştürülmüştür (Wolfsohn ve Michaeli, 2014). Finansal sosyal hizmet, öz farkındalığı geliştiren, finansal bilgi sağlayan ve müracaatçıların daha iyi finansal karar vermelerine ve bu kararları günlük yaşamlarında uygulayabilmelerine yardımcı olan bir modeldir (Sherraden, Frey ve Birkenmaier, 2016). Finansal sosyal hizmet disiplinler arası yaklaşıma ve güçler perspektifine dayanmaktadır (Silverman, 2018; Zengin, 2019). Her bireyin parayla olan ilişkisini ve davranışını belirleyen düşüncelere, duygulara ve tutumlara psikososyal bir odaklanmayı içerir (Wolfsohn ve Michaeli, 2014).

Finansal sosyal hizmetin önemli bileşenlerinden birisi finansal okuryazarlıktır. Finansal okuryazarlık, finansal okuryazar bireylerin yaşam boyu finansal güvenliklerini sağlamaları doğrultusunda finansal kaynaklarını doğru ve etkin bir biçimde yönetebilme bilgi ve becerilerinin toplamıdır (Hastings ve ark., 2013). Finansal okuryazarlık bireylerin finans bilgisine sahip olması ve bu bilgiyi uygulamaya koyarak akılcı kararlar almaları sonucunda ekonomik refahlarını arttırma çabaları olduğu söylenebilir. Sosyal hizmet uzmanları, müracaatçılarına daha iyi hizmet vermek ve kişisel finans ile duygular arasındaki ilişkiyi anlamak için finansal okuryazarlığa ihtiyaç duyarlar (Gillen ve Loeffler, 2012). Sosyal hizmet uzmanları finansal sorun yaşayan insanlarla sıklıkla karşılaştıkları için

müracaatçılarının finansal konularda yardımcı olmada iyi bir konuma sahiptirler (Birkenmaier ve Curley, 2009; Despard ve Chowa, 2010; Sherraden, Laux ve Kaufman, 2007).

Finansal okuryazarlık bütün insanlar için önemli bir yaşamsal beceridir (Ünlüer, 2021). Literatürde sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlık düzeylerine yönelik çalışmalar kısıtlı olsa da farklı meslekler üzerine yapılan çalışmalar konunun anlaşılması noktasında yardımcı olabilir. Yapılan bir araştırmada kamu çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olduğunu ve kredi kartı kullanımının mesleklerden bağımsız bir şekilde finansal okuryazarlığı etkilediğini bildirmiştir (Barış ve Şahin, 2018). Finansal okuryazarlığın eğitim düzeyi ile ilişkili olduğu söylenebilir (Almenberg ve Säve-Söderbergh, 2011). Nitekim yapılan bir çalışmada akademisyenlerin finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir (Güler ve Karaca, 2022). Öte yandan mesleklerinin doğası gereği finans ile daha fazla ilgilendiği varsayılan Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme (KOBİ) sahiplerinin (Üngör, 2021) ve mali müşavirlerin (Gümüş ve Dağdelen, 2017) finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu bilinmektedir. Öte yandan başka bir çalışmada ise öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin doktor, hemşire, ev hanımı, mühendis gibi mesleklere oranla daha düşük olduğu bildirilmektedir (Koç ve İzer, 2024).

Sosyal hizmet mesleğinin müracaatçılarının hizmet etme taahhüdü ve sosyal adalet ve kaynakların eşit dağılımına olan bağlılığı göz önüne alındığında, sosyal hizmet uzmanlarının finans politikaları ile müracaatçıları için değerli kaynaklar olabilecek programlar hakkında temel bilgilere sahip olmaları beklenmektedir (Gillen ve Loeffler, 2012). Sosyal hizmet uzmanları finansal okuryazarlık ve finansal sosyal hizmet bilgi ve becerileri ile müracaatçıların güçlenmesine ve değişimine yardımcı olabilirler (Gillen ve Loeffler, 2012). Sosyal hizmet uzmanları, adaletsiz ekonomik politikaların hedef aldığı müracaatçıları için yönlendiren bir rolden daha fazla bir kaynak olma yeteneğine ve sorumluluğuna sahiptir. Bununla birlikte, sosyal hizmet uzmanları finansal okuryazarlığın karmaşık yapısını anlamaya hazır değilse, muhtemelen müracaatçılarının yardımcı olamayacaklardır (Gillen ve Loeffler, 2012). Dahası farkında olmadan müracaatçıların zarara uğramasına neden olabilirler.

Finansal sosyal hizmet, finansal okuryazarlık ile doğrudan ilişkilidir. Sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçıların finansal sorunlarını anlayabilmesi ve yardım edebilmesi için finansal okuryazarlığa sahip olması son derece önemlidir (Gillen ve Loeffler, 2012). Ancak yapılan çalışmalar sosyal hizmet uzmanlarının orta veya düşük düzey finansal okuryazarlığa sahip olduklarını göstermektedir (Birkenmaier, Loke ve Hageman, 2016; Despard ve Chowa, 2010; Gillen ve Loeffler, 2012; Kindle, 2013; Loke ve Hageman, 2013). Diğer taraftan Türkiye’de sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlık düzeylerine yönelik çalışmaya rastlanılmamaktadır. Bu bağlamda araştırmada sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlık düzeylerinin ve finansal okuryazarlık düzeylerini etkileyen sosyo-demografik faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır.

2.YÖNTEM

Araştırmada genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2014). Sosyal hizmet uzmanlarının finans bilgisi, finansal tutum ve davranış düzeylerinin sosyo-demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla bu yöntem kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’deki sosyal hizmet uzmanları oluşturmaktadır. Ancak evrenin büyüklüğü hakkında kesin bir çıkarımda bulunulamadığı için araştırmada tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme kullanılmıştır. Kolayda örnekleme, adı üzerinde kolay olduğu için tercih edilen tesadüfi olmayan bir örnekleme yöntemidir. Araştırmacı kendisine yakın, elinin altındaki, rahatlıkla ulaşabildiği birimleri örnekleme dâhil eder. Yansızlığı tesadüfi örnekleme yöntemine göre düşüktür (Baştürk ve Taştepe 2013). Araştırmaya 430 sosyal hizmet uzmanı katılmıştır. Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının sosyo-demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Sosyal Hizmet Uzmanlarının Sosyo-Demografik Özellikleri

Değişkenler	Gruplar	(n)	(%)
Cinsiyet	Kadın	202	47,0
	Erkek	228	53,0
Yaş	30 yaş ve altı	137	31,9
	31-39 yaş	168	39,1
	40 yaş ve üzeri	125	29,1
Gelir Düzeyi	4999 ve altı	97	22,6
	5000	110	25,6
	5001-5999	132	30,7
	6000 ve üzeri	91	21,2
Medeni Durum	Evli	275	64,0
	Bekar	155	36,0
Eğitim Durumu	Lisans	287	66,7
	Lisansüstü	143	33,3
Mesleki Deneyim	5 Yılda az	106	24,7
	5-10 Yıl	146	34,0
	10-20 Yıl	110	25,6
	20 Yıl ve üstü	68	15,8

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri anket yoluyla elde edilmiştir. Anket Sosyo-demografik Bilgi Formu, Finans Bilgi Testi ve Finansal Tutum ve Davranış Ölçeği olarak üç bölüm ve 42 sorudan oluşmaktadır. Finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranışı kapsayan çok boyutlu bir olgudur. Finansal okuryazarlığın bu çok boyutlu yapısını bütün yönleriyle kapsayacak bir ölçeğe literatürde rastlanılmamıştır. Bu nedenle finansal bilgi düzeyini belirlemeye yönelik 14 soru araştırmacı tarafından literatürdeki çalışmalar incelenerek oluşturulmuştur. Finans tutum ve davranışlarını ölçmeye yönelik olarak da 14 sorudan oluşan Finansal Tutum ve Davranış Ölçeği ankete eklenmiştir.

Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Anketin sosyo-demografik bilgi formu bölümünde sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlıkları ile ilişkisi olabileceği düşünülen yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, mesleki deneyimi, çalışılan sosyal hizmet alanı, kişisel kazanç, finans bilgisi kaynağı, bütçe ve tararuf alışkanlıkları, kredi kartı sahipliği, yatırım ve borçlanma araçları gibi bilgileri içeren 14 soru bulunmaktadır.

Finans Bilgi Testi (FBT)

Finans bilgisini ölçmeye yönelik literatürde pek çok çalışma bulunmaktadır. Genellikle araştırmacılar kendi çalışmalarına yönelik sorular oluşturdukları söylenebilir. Araştırmanın amacına uygun olarak sosyal hizmet uzmanlarının finans bilgisini ölçmeye yönelik olarak araştırmacı tarafından 14 soru oluşturulmuştur. Bu sorular GEKA, ADVAK, T.C. Kalkınma Bakanlığı (2016) "TR32 Bölgesinde Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Çözüm Önerileri", Rooij, Lusardi ve Alessie (2011) "Financial Literacy And Stock Market Participation" Keown (2011) "The Financial Knowledge of Canadians" ve TBB (Türkiye Bankalar Birliği)'nin web sitesinde uygulanmakta olan "Finansal Okuryazarlık Seviye Ölçme Anketi" kullanılarak hazırlanmıştır. Sorular sosyal hizmet uzmanlarının finans bilgisini ölçmeyi amaçlamaktadır. Finans bilgi testi faiz, matematiksel işlemler, vergi, bireysel emeklilik, enflasyon, paranın zaman değeri, yatırım, kredi ve finansal güvenlik ile ilgili bilgilerini ölçmeye yönelik sorular içermektedir. Her sorunun yalnızca bir doğru cevabı bulunmaktadır.

Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği (FTDÖ)

Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği, Sarıgül (2015) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek bireylerin tasarruf ve harcama başta olmak üzere finansal konulardaki tutum ve davranışlarının ölçülmesine yönelik 14 sorudan oluşmaktadır. Ölçek beşli likert tipi bir ölçme aracı olup, 2-6-10-12-13-14. maddeler düz 1-3-4-5-7-8-9-11 Maddeler ters puanlama yöntemi ile çözümlenmektedir. Ölçeğin "harcama", "tutum", "algı" ve "ilgi" olmak üzere dört boyutu bulunmaktadır. 7-8-9-11. maddeler harcama, 2-10-12-13. maddeler tutum, 3-4-5. maddeler algı, 1-6-14. maddeler ilgi boyutunu karşılamaktadır. Sarıgül (2015) yaptığı çalışmada ölçeğin iç tutarlık (Cronbach alfa) katsayısını 0,72 bulmuştur. Alt boyutlarının güvenilirlikleri ise 0,78 (Harcama), 0,75 (Tutum), 0,78 (Algı) ve 0,77 (ilgi) olarak hesaplanmıştır (Sarıgül, 2015).

Araştırma verilerinin toplanması için öncelikle Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği'nden (SHUDER) izin alınmıştır. Ardından xxxxx Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurul'undan gerekli izinler alınmıştır. Araştırma verileri 1 Aralık 2020 – 1 Şubat 2021 tarihleri arasında gönüllük esasına dayalı olarak toplanmıştır. Verilerin toplanmasından önce sosyal hizmet uzmanlarına aydınlatılmış onam formu sunulmuş ve izinleri alınmıştır. 2019 yılının Aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde başlayan Covid-19 salgını nedeniyle anket verileri Google Formlar ile toplanmıştır. Anketin bağlantı linki SHUDER'in sosyal medya hesaplarında (Facebook, Instagram gibi) ve e-posta grubunda; sosyal hizmet uzmanlarının üyesi olduğu WhatsApp gruplarında ve araştırmacıların kendisine ait sosyal medya hesaplarından paylaşılarak veriler toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan verilerin analizi için IBM SPSS 22 ve AMOS 23 programları kullanılmıştır. Araştırma amaçlarına yönelik olarak analizler yapılmadan önce Finansal Tutum ve Davranış Ölçeği farklı gruplarda uygulanmasına karşın sosyal hizmet uzmanları ile ilk defa kullanılacak olması sebebi ile doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Ayrıca araştırmacı tarafından finans bilgisini ölçmek için kullanılan FTB için de madde analizi ve güvenilirlik analizi gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın amacı doğrultusundan belirlenen soruları test edecek analizlere karar vermek için öncelikle normallik testleri (Shapiro Wilk Testi ve Kolmogorov Smirnov Testi) yapılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği durumda parametrik testler, normal dağılım göstermediği durumda nonparametrik testler kullanılmıştır. Parametrik dağılım gösteren iki grubunun ortalamaları arasındaki ilişkiyi incelemek için t testi (Independent Samples T-Test), ikiden fazla grubun ortalamalarını karşılaştırmak için ANOVA (Analysis Of Variance) testi kullanılmıştır. Parametrik dağılım göstermeyen iki grubunun ortalamaları arasındaki ilişkiyi incelemek için Mann-Whitney U Testi, ikiden fazla grubun ortalamalarını karşılaştırmak için Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkinin yönünü derecesini ve önemini ortaya koymak için veriler normal dağılım gösteriyorsa Pearson korelasyon analizi, normal dağılım göstermiyorsa Spearman korelasyon analizi uygulanmıştır.

Finansal Tutum ve Davranış Ölçeğinin çarpıklık katsayısı -,23; basıklık katsayısı -,12 olarak hesaplanmıştır. Basıklık ve çarpıklık değeri +1,5 ile -1,5 aralığında ise verilerin normal dağıldığı kabul edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Ölçeğin Shapiro-Wilk testinde p değeri ,107 olarak hesaplanmıştır. Bu verilere göre Finansal Tutum ve Davranış Ölçeğine ait verilerin normal dağıldığı kabul edilebilir [$p>,05$]. Diğer taraftan ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı ,74 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2: FTDÖ Uyum İyiliği Ölçütleri

Uyum Ölçütleri	Mükemmel Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
χ^2/sd	≤ 3	≤ 5
RMSEA	$\leq 0,05$	$\leq 0,08$
RMR	$\leq 0,05$	$\leq 0,08$
CFI	$\geq 0,95$	$\geq 0,90$
GFI	$\geq 0,95$	$\geq 0,90$
IFI	$\geq 0,95$	$\geq 0,90$
NFI	$\geq 0,95$	$\geq 0,90$

E. Purutçuoğlu

FTDÖ uyum iyilik değerleri, standardize edilmiş faktör yük değerleri, gizil değişkenin gözlenen değişkende temsil edilme ağırlığını ya da yükünü (R^2); t değeri, gizil değişkenlerin gözlenen değişkenleri açıklama oranlarının anlamlılık düzeyleri verilmiştir. Uyum iyilik ölçütleri Tablo 2’de sunulmuştur. Goodness of Fit Index (GFI), Comparative Fit Index (CFI), Incremental Fit Index (IFI), Normed Fit Index (NFI) uyum iyilik değerleri 0 ile 1 arasında değer almaktadır. Değerin 1’e yaklaşması mükemmel uyuma, 0’a yaklaşması ise model uyumsuzluğuna karşılık gelir. Ki-kare ve serbestlik derecesi oranı (χ^2/sd) 3’ e kadar alınan değer mükemmel uyumu 5’e kadar ise kabul edilebilir uyumu göstermektedir. Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) ve Standardized-Root Mean Square Residual (RMR) da 0 ile 1 arasında değer almaktadır. Ancak 0 olması mükemmel uyumu, 1’e yaklaşması ise uyumsuzluğu ifade etmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2015; Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2016). Gizil değişkenlerin gözlenen değişkeni açıklama durumlarına ilişkin t değerleri 1,96’yı aşarsa ,05 düzeyinde; 2,56’yı aşarsa ,01 düzeyinde manidar olduğunu göstermektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2016).

3.BULGULAR

Sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlık düzeylerini ve finansal okuryazarlıklarını etkileyen sosyo-demografik faktörleri incelemeyi amaçlayan bu araştırmaya 430 sosyal hizmet uzmanı katılmıştır. Araştırmanın bu bölümünde öncelikle sosyal hizmet uzmanlarının finans davranışlarına ilişkin bulgulara yer verilmiş ardından sosyal hizmet uzmanlarına finansal okuryazarlık düzeylerine etkisi test edilen değişkenlere ilişkin analizler sunulmuştur.

Tablo 3’e bakıldığında sosyal hizmet uzmanlarının günlük hayatta kullandıkları finans bilgisini büyük oranda sosyal medyadan, televizyondan ve ailelerinden edindikleri görülmektedir. Bütçe yapma davranışları incelendiğinde ise sosyal hizmet uzmanlarının yarıdan fazlası (her zaman ve sıklıkla) bütçe yaptıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 3 incelendiğinde sosyal hizmet uzmanlarının önemli bir kısmının (her zaman ve sıklıkla) tasarruf yapma alışkanlığı olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca sosyal hizmet uzman büyük çoğunluğunun en az bir kredi kartına sahip olduğu görülmüştür.

Diğer taraftan sosyal hizmet uzmanlarının büyük bir çoğunluğunun değerli madenler (altın gibi) ve döviz gibi yatırım araçları kullandıkları belirlenmiştir. Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının en çok maaş müşterisi oldukları bankadan ve aile üyelerinden borçlandıkları tespit edilmiştir.

Tablo 3: Sosyal Hizmet Uzmanlarının Finansal Davranışları

Sorular	Değişkenler	f	%
Finans Bilgisinin Kaynağı	Aile	60	14,0
	Arkadaş	35	8,1
	Televizyon	65	15,1
	Okul	12	2,8
	Sosyal Medya	169	39,4
	Gazete	45	10,5
	Deneyim	5	1,2
	İnternet	33	7,7
	Kitap	2	0,5
	Finans Danışmanı	3	0,7
	Toplam	429	100,0
Bütçe Yapma Davranışı	Her zaman	141	32,8
	Sıklıkla	154	35,8
	Bazen	100	24,0
	Nadiren	24	5,6
	Hiç	11	2,6
	Toplam	430	100,0

E. Purutçuoğlu

Tasarruf Yapma Davranışı	Her zaman	70	16,3
	Sıklıkla	168	39,1
	Bazen	136	31,6
	Nadiren	46	10,7
	Hiç	10	2,3
	Toplam	430	100,0
Kredi Kartı Sahipliği	0	30	7,0
	1	204	47,4
	2	137	31,9
	3	43	10,0
	4 ve üstü	16	3,7
	Toplam	430	100,0
Yatırım Tercihleri	Mevduat	88	12,8
	Hisse Senedi	47	6,9
	Repo/Bono	9	1,3
	Değerli madenler (Altın gibi)	255	37,4
	Döviz	158	23,2
	Gayrimenkul (Konut/Arsa)	90	13,2
	Kripto Para	14	2,1
	Diğer	10	1,5
	Yatırım yok	12	1,8
	Toplam	682*	100,0
Borçlanma Davranışı	Aile	125	29,1
	Arkadaş	22	5,1
	Maaş Müşterisi Olduğu Banka	141	32,8
	En Düşük Faizli Banka	137	31,9
	Diğer	5	1,2
	Toplam	430	100,0

* Soruya birden fazla yanıt verilebildiği için sayı 682 olarak hesaplanmıştır.

Sosyal hizmet uzmanlarının finans bilgi testindeki başarı durumları ve cinsiyet, yaş, medeni durum gibi bazı değişkenlerde ortalamaları incelenmiştir. Finans Bilgi Testi (FBT) 14 sorudan oluşmakta ve her sorunun yalnızca 1 doğru cevabı bulunmaktadır. Ankete katılan sosyal hizmet uzmanlarının bu sorulardaki başarı ortalaması ($\bar{x}$) 9,08'dir. Bu sorulardan 6,5'tan düşük doğru cevap verenler "düşük", 6,6-11,4 arası alanlar "orta" ve 11,5'ten yüksek alanlar "yüksek" olarak sınıflandırılmıştır. FBT'de sosyal hizmet uzmanlarının 49'u (%11,4) düşük, 311'i (%72,4) orta ve 70'i (%16,2) yüksek başarıya sahip olduğu değerlendirilmiştir.

Tablo 4'te FBT ortalamaları incelendiğinde testteki sorulara kadınların (8,7) erkeklerden (9,47); bekarların (8,3) evlilerden (9,51); lisans derecesine sahip olanların (8,91) lisansüstü dereceye sahip olanlardan (9,41) daha az sayıda doğru olarak cevap verdikleri anlaşılmıştır.

Sosyal hizmet uzmanlarının yaş grupları açısından finans bilgi testi ortalamaları incelendiğinde "30 yaş ve altı" 8,34; "31-39 yaş" 9,33; "40 yaş ve üzeri" 9,54 soruya doğru cevap vermişlerdir. Gelir düzeyleri incelendiğinde gelir yükseldikçe finans bilgi testinde doğru olarak cevaplanan soruların arttığı anlaşılmaktadır.

Sosyal hizmet uzmanlarının mesleki deneyimleri arttıkça finans başarıları yükselmekte olduğu görülmektedir. Ayrıca sosyal hizmet uzmanlarının bütçe yapma sıklıkları arttıkça finans bilgi testinde doğru sayıları da artmaktadır. Öte yandan tasarruf davranışı için aynı durumu söylemek mümkün değildir. Tasarruf davranışında "her zaman"

E. Puruçcuoğlu

şikkini seçenlerin 9,01; “sıklıkla” şikkini seçenlerin “9,13”; “bazen”i seçenlerin 9,45; “hiç” şikkini seçenlerin 8,6 ortalama cevapladıkları görülmüştür.

FBT’de “hiç” kredi kartı olmayanlar 8,56 soruyu; “bir” kredi kartı olanlar 8,97 soruyu; “iki” kredi kartı olanlar 9,06 soruyu; “üç” kredi kartı olanlar 9,06 soruyu; “dört ve üstü” kredi kartı olanlar 9,81 soruyu doğru olarak cevaplamışlardır. FBT açısından sosyal hizmet uzmanlarının borçlanma aracı olarak “aile”yi seçenler 8,8 soru; “arkadaş” seçeneğini işaretleyenler 8,18; “maaş müşterisi olduğu bankayı” seçenler 9,17; “en düşük faizli borç veren bankayı seçenler” 9,29; “diğer seçenekleri” tercih edenler 9,4 soruya doğru olarak cevap vermişlerdir.

Tablo 4: Sosyal Hizmet Uzmanlarının Sosyodemografik Değişkenlere Göre Finans Testi Başarı Ortalamaları

Gruplar	Değişkenler	N	$\bar{x}$
Cinsiyet	Kadın	202	8,7
	Erkek	228	9,41
Yaş	30 yaş ve altı	137	8,34
	31-39 yaş	168	9,33
	40 yaş ve üzeri	125	9,54
Medeni Durum	Evli	275	9,51
	Bekar	155	8,3
Eğitim	Lisans	287	8,91
	Lisansüstü	143	9,41
Gelir Düzeyi	4999 TL’den az	97	8,07
	5000 TL	110	9,10
	5001 TL – 5999 TL	132	9,46
	6000 TL ve üzeri	91	9,54
Mesleki Deneyim	5 yıldan az	106	8,06
	5-10 yıl	146	9,15
	10-20 yıl	110	9,4
	20 yıl ve üstü	68	9,97
Bütçe Yapma Davranışı	Her Zaman	141	9,32
	Sıklıkla	154	9,20
	Bazen	100	8,80
	Nadiren	24	8,33
	Hiç	11	8,27
Tasarruf Yapma Davranışı	Her Zaman	70	9,01
	Sıklıkla	168	9,13
	Bazen	136	8,94
	Nadiren	46	9,45
	Hiç	10	8,6
Kredi Kartı Sayısı	0	30	8,56
	1	204	8,97
	2	137	9,27
	3	43	9,06
	4 ve üstü	16	9,81

E. Purutçuoğlu

Borçlanma Davranışı	Aile	125	8,8
	Arkadaş	22	8,18
	Maaş Müşterisi Olduğu Banka	141	9,17
	En Düşük Faizli Banka	137	9,29
	Diğer	5	9,4

Sarıgül (2015) tarafından geliştirilen “Finansal Tutum ve Davranış Ölçeğinin” betimsel analizinde sosyal hizmet uzmanlarının her bir faktörden ve ölçeğin tamamından aldıkları puan alınabilecek maksimum puana oranlanmıştır. Sarıgül (2015) ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında 0,80 ve üzeri puanları yüksek düzey; 0,79-0,60 arası orta düzey; 0,59 ve altı puanları ise nispeten düşük olarak sınıflandırılmıştır. Tablo 5 görüldüğü üzere sosyal hizmet uzmanlarının finansal tutum ve davranış özellikleri açısından ölçeğin tamamında, “harcama” ve “ilgi” boyutlarında orta düzeyde, “tutum” ve “algı” boyutlarında ise göreceli olarak yüksek değerlendirilmiştir. Ölçeğin genelinde ise sosyal hizmet uzmanlarının orta düzeyde (0,73) finansal tutum ve davranış düzeyine sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 5: Finansal Tutum ve Davranış Ölçeğinin Betimsel Analizi

Ölçek	Boyutlar	n	$\bar{x}/5$	S_x
Finansal Tutum ve Davranış Ölçeği	Harcama	430	0,65	0,16
	Tutum	430	0,84	0,13
	Algı	430	0,81	0,17
	İlgi	430	0,64	0,15
	Ölçek	430	0,73	0,10

Tablo 6’da sosyo-demografik değişkenlere göre sosyal hizmet uzmanlarının Finansal Tutum ve Davranış Ölçeği (FTDÖ)’ne ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Buna göre sosyal hizmet uzmanlarının finansal tutum ve davranış düzeylerinin cinsiyet değişkenine [$t_{(428)}=2,64$; $p<,05$] göre erkekler lehine istatistiki olarak anlamlı farklılaşma gözlenmiştir.

Tablo 6’da görüldüğü üzere sosyal hizmet uzmanlarının finansal tutum ve davranış düzeylerinin medeni durum değişkenine [$t_{(428)}=2,01$; $p<,05$] göre evliler lehine istatistiki olarak anlamlı farklılaşma saptanmıştır. Diğer taraftan sosyal hizmet uzmanlarının finansal tutum ve davranış düzeylerinin eğitim durumu değişkenine [$t_{(428)}=1,35$; $p>,05$] göre istatistiki olarak anlamlı farklılaşma gözlenmemiştir. Ancak lisansüstü eğitime sahip kişilerin ölçekten aldığı puanların daha yüksek olduğu görülmüştür.

Sosyal hizmet uzmanlarının finansal tutum ve davranış düzeylerinin yaş değişkeniyle karşılaştırılması verilmiştir. Buna göre sosyal hizmet uzmanlarının finansal tutum ve davranış düzeylerinin yaş değişkenine [$F_{(2-427)}=1,50$; $p>,05$] göre bir farklılık saptanmamıştır. Tablo 6’da sosyal hizmet uzmanlarının finansal tutum ve davranış düzeylerinin gelir düzeyi değişkeniyle karşılaştırılması verilmektedir. Buna göre, sosyal hizmet uzmanlarının finansal tutum ve davranış düzeyleri gelir düzeyi değişkenine [$F_{(3-426)}=,05$; $p>,05$] göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Yapılan analizlerde sosyal hizmet uzmanlarının finansal tutum ve davranış düzeyleri ile mesleki deneyim değişkenine göre toplam ölçek puanında [$F_{(3-426)}=1,95$; $p>,05$] istatistiki olarak anlamlı farklılık gözlenmemiştir. Öte yandan Sosyal hizmet uzmanlarının toplam ölçek puanları ile bütçe yapma sıklığı arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bütçe yapma sıklığı arttıkça finansal tutum ve davranış puanlarının yükseldiği saptanmıştır. Benzer şekilde sosyal hizmet uzmanlarının finansal tutum ve davranış düzeyleri tasarruf yapma sıklığı değişkenine [$F_{(4-425)}=11,23$; $p<,05$] göre anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Tasarruf yapma sıklığı arttıkça finansal tutum ve davranış ölçeğinden alınan puanlar arttığı saptanmıştır.

Tablo 6’da sosyal hizmet uzmanlarının finansal tutum ve davranış düzeylerinin sahip oldukları kredi kartı sayıları ile karşılaştırılması verilmiştir. Buna göre, sosyal hizmet uzmanlarının finansal tutum ve davranış düzeyleri kredi

E. Purutçuoğlu

kartı sayısına göre “Tutum” [$F_{(4-425)}=2,68$; $p < ,05$] boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlemlenirken; “Harcama” [$F_{(4-425)}=1,80$; $p > ,05$] “İlgi” [$F_{(4-425)}=1,57$; $p > ,05$], “Algı” [$F_{(4-425)}=1,16$; $p > ,05$] boyutlarında ve ölçek toplam puanında [$F_{(4-425)}=2,33$; $p > ,05$] bir farklılık gözlenmemektedir. Ölçeğin “Tutum” boyutunda “bir” kredi kartına sahip olanların “iki” kredi kartına sahip olanlara göre finansal tutum ve davranış düzeyleri daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6’da sosyal hizmet uzmanlarının finansal tutum ve davranış düzeylerinin borçlanma davranışları ile karşılaştırılması verilmiştir. Buna göre, sosyal hizmet uzmanlarının finansal tutum ve davranış düzeyleri ile borçlanma davranışları arasında “Harcama” [$F_{(4-425)}=2,18$; $p > ,05$] “Tutum” [$F_{(4-425)}=1,34$; $p > ,05$], “Algı” [$F_{(4-425)}=0,82$; $p > ,05$], “İlgi” [$F_{(4-425)}=0,61$; $p > ,05$], boyutlarında ve toplam ölçek puanında [$F_{(4-425)}=1,52$; $p > ,05$] istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Tablo 6: Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre FTDÖ Düzeylerine İlişkin Betimsel Bulgular

Değişkenler	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	S_x	sd	t/F	p
Cinsiyet	Kadın	202	0,72	0,10	428	2,64	,01*
	Erkek	228	0,75	0,11			
Medeni Durum	Evli	275	0,74	0,11	428	2,01	,05*
	Bekar	155	0,72	0,10			
Eğitim Durumu	Lisans	287	0,73	0,11	428	1,35	,17
	Lisansüstü	143	0,74	0,10			
Yaş	30 yaş ve altı	137	0,72	0,11	2-427	1,50	,23
	31-39 yaş	168	0,74	0,09			
	40 yaş ve üzeri	125	0,75	0,11			
Gelir Durumu	4999 ve altı	97	0,73	0,11	3-426	,05	,98
	5000	110	0,73	0,10			
	5001-5999	132	0,74	0,10			
	6000 ve üzeri	91	0,74	0,11			
Mesleki Deneyim	5 yıldan ve az	106	0,73	0,11	3-426	1,95	,12
	5-10 yıl	146	0,72	0,10			
	10-20 yıl	110	0,74	0,10			
	20 yıl ve üstü	68	0,76	0,12			
Bütçe Yapma Sıklığı	Her Zaman	141	0,77	0,08	4-425	22,32	,00*
	Sıklıkla	154	0,74	0,07			
	Bazen	100	0,64	0,08			
	Nadiren	24	0,63	0,10			
Tasarruf Yapma Sıklığı	Her Zaman	70	0,77	0,12	4-425	11,23	,00*
	Sıklıkla	168	0,75	0,09			
	Bazen	136	0,70	0,08			
	Nadiren	46	0,68	0,10			
	Hiç	10	0,67	0,11			

E. Puruççuoğlu

Kredi Kartı Sayısı	0	30	0,70	0,13	4-425	2,33	,55
	1	204	0,74	0,10			
	2	137	0,73	0,09			
	3	43	0,70	0,11			
	4 ve üstü	16	0,76	0,09			
Borçlanma Araçları	Aile	125	0,74	0,10	4-426	1,63	,16
	Arkadaş	22	0,75	0,12			
	Maaş Müşterisi Olduğu Banka	141	0,71	0,09			
	En Düşük Faizli Banka	137	0,73	0,10			
	Diğer	5	0,80	0,11			

*p<,05

Yapılan Pearson Korelasyon analizi (Tablo 7) sonucunda sosyal hizmet uzmanlarının Finansal Tutum ve Davranış Düzeyleri toplam ölçek puanı [$r = .26$; $p < .01$], "Harcama" [$r = .14$; $p < .01$], "Tutum" [$r = .21$; $p < .01$], "Algı" [$r = .14$; $p < .01$] ve "İlgi" [$r = .23$; $p < .01$] boyutları ile Finans Bilgisi Başarı Puanı arasında anlamlı ve olumlu bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Diğer bir ifadeyle sosyal hizmet uzmanlarının Finans Bilgisi Başarı puanları arttıkça Finansal Tutum ve Davranış Düzeylerinin arttığı söylenebilir.

Tablo 7: Finansal Tutum ve Davranış Ölçeği ile Finans Bilgisi Testi Başarı Puanı Arasındaki ilişki

Değişkenler	n	$\bar{x}$	S_x	1	2	3	4	5	6
1.Harcama	430	0,65	0,16	-					
2.Tutum	430	0,84	0,13	,40**	-				
3.Algı	430	0,81	0,17	,34**	,34**	-			
4.İlgi	430	0,64	0,15	,27**	,29**	,19**	-		
5.Toplam Ölçek	430	0,73	0,10	,74**	,69**	,71**	,62**	-	
6. Finans Bilgisi Başarı Puanı	430	9,08	2,38	,14**	,21**	,14**	,23**	,26**	-

*p<,05; **p<,01

4.TARTIŞMA

Finans bilgisinin kullanımı kadar bu bilginin nasıl edinildiği ve bilgi edinme yönteminin ne kadar güvenilir olduğu önemli bir konudur. Araştırma bulguları sosyal hizmet uzmanlarının çevrimiçi araçlardan, yazılı/görsel medya, aile, arkadaş, eğitim, deneyimle, finans danışmanından finans bilgisi elde ettiklerini göstermektedir. Ancak bulgular değerlendirildiğinde finans bilgisi edinmede en çok sosyal medya, internet haber siteleri gibi çevrimiçi araçlar ve yazılı/görsel medyayı sosyal hizmet uzmanlarının kullandığı anlaşılmaktadır. 2000'li yılların başından itibaren dünya genelinde ve Türkiye'de hızla yaygınlaşan internet kullanımı birçok şey gibi bilgi edinme yöntemlerini değiştirdiği ve dönüştürdüğü söylenebilir. Bu nedenle gazete, televizyon ve kitap gibi bilgi kaynakların yerine çevrimiçi ortamda yer alan web siteleri ve uygulamaları tercih edilir hale gelmiştir. Bu durum sosyal hizmet uzmanları tarafından finans bilgisi elde etmeden çok tercih ettikleri yöntemin çevrimiçi araçlar olmasının nedeni olabilir.

Araştırma bulguları sosyal hizmet uzmanlarının formel ve enformel borçlanma yönetimlerini kullandıkları ama daha çok formel yollar (banka ve finans kuruluşları) ile borçlanma yaptıklarını göstermektedir. Ayrıca sosyal hizmet uzmanlarının yatırım (gayrimenkul) amacı ile borçlandıkları ayrıca borç yönetimini yapabildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Loke ve Hageman (2013) sosyal hizmet uzmanlarının borçlanma davranışları konusunda genel nüfusa göre daha akılcı davranışlar gösterdiğini bildirmişlerdir. Sosyal hizmet uzmanlarının yükseköğrenim eğitim düzeyine sahip olmaları ve ayrıca borçlanma davranışlarının müracaatçılar üzerindeki yıkıcı etkilerine şahit olmalarının borçlanma davranışları konusunda daha akılcı ve dikkatli davranmalarını sağladığı söylenebilir.

E. Purutçuoğlu

Bulgular, sosyal hizmet uzmanları tarafından borsa, kripto para, repo/bono ve mevduat gibi yatırım araçlarının kullanıldığını göstermekle beraber değerli madenlerin (altın), döviz ve gayrimenkul gibi araçların daha çok kullanıldığı anlaşılmıştır. Sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük veya orta düzey olduğu bilinmektedir (Despard ve Chowa, 2010). Finansal okuryazarlık düzeyleri yüksek bireyler riski fazla ancak getirisi yüksek yatırım araçlarını tercih etmektedirler (Lusardi ve Mitchell, 2007; Rooij, Lusardi ve Alessie, 2011). Ayrıca çalışmalar geliştirmekte olan ülkelerde enflasyondan korunmak için bireylerin altın gibi değerli madenlere daha çok yatırım yapıldığını ortaya koymaktadır (Diler, 2020). Sosyal hizmet uzmanlarının düşük finansal okuryazarlık düzeyine sahip olması ve Türkiye’de enflasyonist ortamdan kazançlarını korumak için altın gibi değerli madenlere yatırım yaptıkları düşünülebilir. Ayrıca bu durumun benzer şekilde sosyal hizmet uzmanlarının döviz ve gayrimenkul gibi daha az risk taşıdığı düşünülen yatırım araçlarını sıklıkla kullanmalarına neden olduğu söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre sosyal hizmet uzmanlarının büyük çoğunluğunun bütçe yapma disiplini olduğu anlaşılmıştır. Dahası görüşmelerden çıkan harcamalarını kontrol edebilmeleri adeta bu durumu destekler niteliktedir. Bütçe yapma beceresinin temel yaşamsal beceri olduğu söylenebilir. Bu nedenle sosyal hizmet uzmanlarının bütçe yapabildiği ve bu sayede harcamalarını kontrol edebildiği değerlendirilmiştir.

Sosyal hizmet uzmanlarının finansal sorunlarda müracaatçılara yardım edebilmesi için temel bir gereksinim de finansal okuryazarlığa sahip olmalarıdır (Despard, Chowa ve Hart, 2012; Kindle, 2013). Finansal okuryazarlık oldukça kapsamlı ve karmaşık bir kavramdır. Finansal okuryazarlık en temelde bireyin finans bilgisine sahip olmasını ve bu bilgiyi tutum ve davranışa dönüştürmesi olarak tanımlanabilir. Ancak hem bilgiyi hem de tutum ve davranışı ölçebilecek bir araca rastlanılmadığı için sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlıklarını belirlemede araştırmacı tarafından oluşturulan finans bilgi testi ve Sarıgül (2015) tarafından geliştirilen Finansal Tutum ve Davranış Ölçeği (FTDÖ) kullanılmıştır. Finans bilgi testi (FBT) ve FTDÖ arasındaki ilişki incelenmiş ve aralarında anlamlı olumlu (pozitif) bir ilişkinin olduğu anlaşılmıştır. Yani FBT’ye verilen doğru cevapların sayısının arttıkça FTDÖ’de alınan puanların arttığı söylenebilir. Bu yönüyle araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının finansal okuryazarlık kavramının bilgi, tutum ve davranış boyutlarını ölçmede kullanılabileceği değerlendirilmiştir.

Sosyal hizmet uzmanlarının FBT’den ve FTDÖ’den orta düzey puanlar almış olmaları nedeniyle finansal okuryazarlık düzeylerinin de orta düzey olduğu çıkarımında bulunulabilir. Ayrıca sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlıklarının orta düzeyde olması görüşmelerden elde edilen sonuçlar ile desteklenmektedir. Dahası yapılan birçok çalışma sosyal hizmet uzmanlarını düşük veya orta düzey finansal okuryazarlığa sahip olduğunu göstermektedir (Birkenmaier, Loke ve Hageman, 2016; Despard ve Chowa, 2010; Gillen ve Loeffler, 2012; Kindle, 2013; Loke, Watts ve Kakoti, 2013; Markovic, Skrabakova ve Srobarova, 2018). Sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlıklarının orta düzey olmasının şaşırtıcı olmadığı söylenebilir. Sosyal hizmet eğitiminin finans bilgisi açısından yeterli olmaması, müracaatçılar ile finansal sorunlar üzerinde çalışma olasılığının düşük olduğu inancı sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlık düzeylerinin orta veya düşük olmasının temel sebepleri arasında sayılabilir. Dahası sosyal hizmet uzmanlarının finans bilgisi edinme yöntemi olarak daha çok çevrimiçi araçları kullanmasının geçerli ve güvenilir bilgi elde etmeyi engelleyebildiği ve bu durumda finansal okuryazarlık düzeylerini olumsuz olarak etkileyebildiği düşünülebilir. Diğer taraftan literatürdeki çalışmalar kamu çalışanlarının düşük finansal okuryazarlık düzeylerine sahip olduğu (Barış ve Şahin, 2018), finans alanında faaliyet gösteren KOBİ’ler ve mali müşavirlerin daha yüksek finansal okuryazarlığa sahip olduğu bilinmektedir (Gümüş ve Dağdelen, 2017, Üngör, 2021). Sosyal hizmet uzmanlarının genel anlamda kamuda sektöründe istihdam edildiği ve yaptıkları mesleki müdahalelerde yoğun olarak finansal konulara ele almadıkları düşünüldüğünde bu sonuç olağan karşılanabilir.

Diğer taraftan FTDÖ ve FBT sonuçlarına bakıldığında kadın sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlık düzeylerinin erkeklere göre daha düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca görüşmelerde kadın sosyal hizmet uzmanlarının finans yönetimlerinin eşleri tarafından yapıldığını belirtmeleri bu durumu destekler nitelikte olduğu değerlendirilmiştir. Nitekim yapılan birçok çalışma kadınların erkeklere göre finansal okuryazarlık düzeylerinin daha düşük olduğu bildirmektedir (Al-Tamimi ve Kalli, 2009; Almenberg ve Sæve-Söderbergh, 2011; Bhushan ve Medury, 2013; Chen ve Volpe, 1998; Ergün, 2018; Lusardi ve Mitchell, 2007; Lusardi, Mitchell ve Curto, 2010; Özdemir ve ark., 2021; Sekita, 2011; Yeminoğlu, 2018; Worthington, 2006). Aynı mesleki eğitimi almaları, aynı

E. Purutçuoğlu

mesleği yapıyor olmaları, benzer aylık gelire sahip olmalarına ve sosyal hizmet eğitiminin feminist odağına rağmen kadın sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olması şaşırtıcıdır. Bu duruma toplumsal cinsiyet rollerinin yansımından kaynaklandığı düşünülebilir.

Finansal okuryazarlığı etkileyen faktörlerden birinin de medeni durum olduğu söylenebilir. Literatürdeki çalışmalara da benzer şekilde mevcut araştırmada elde edilen bulgulardan evli sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlık düzeylerinin bekarlara göre daha yüksek düzeyde olduğu anlaşılmıştır (Chen ve Volpe, 1998, Yeminoğlu, 2018). Bu durumun ailenin geçimi, çocukların sorumluluğu gibi nedenlerden dolayı evli sosyal hizmet uzmanlarını özellikle bütçe ve harcama konularında daha tedbirli davranmaya ve daha fazla plan yapmaya zorlamasından kaynaklandığı söylenebilir.

Finansal okuryazarlık düzeyini etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçlayan çalışmalar (Almenberg ve Sæve-Söderbergh, 2011) eğitim düzeyi yükseldikçe finansal okuryazarlık düzeylerinin de yükseldiğini göstermektedir. Ancak bu araştırmada sosyal hizmet uzmanlarının FBT'den aldıkları puanlar eğitim düzeyine göre değişmekle birlikte FTDÖ'nde bir farklılaşma belirlenememiştir. Finansal okuryazarlığın çok boyutlu (bilgi, tutum ve davranış) yapısı göz önüne alındığında eğitim düzeyi ile sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlık düzeyleri arasında bir ilişkinin olmadığı söylenebilir. Diğer taraftan finansal sosyal hizmetin eğitim düzeyi tarafından belirlendiği söylenebilir de yükseköğrenim almış bireylerin finans bilgisinin genel nüfusa göre daha yüksek olduğu bilinmektedir (Al-Tamimi ve Kalli, 2009; Er ve ark., 2014; Ergün, 2018; Lusardi, Mitchell ve Curto, 2010). Bu nedenle lisans ve yüksek lisans mezunu sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlıklarının benzer olmasının beklenen bir sonuç olduğu düşünülebilir.

Finansal okuryazarlık düzeylerini etkileyen faktörlerden birinin de yaş olduğu söylenebilir (Beckmann, 2013; Chen ve Volpe, 1998; Ergün, 2018; Lusardi, Mitchell ve Curto, 2010; Özdemir ve ark., 2021; Sekita, 2011; Worthington, 2006). Ancak bu araştırmadan elde edilen bulgular finans bilgisinin yaşa göre değiştiğini gösterse de benzer şekilde tutum ve davranışlara yansımada göstermektedir. Bu nedenle sosyal hizmet uzmanlarının yaşlarına göre finansal okuryazarlık düzeylerinin değişmediği ve önceki çalışmalardan farklılaştığı söylenebilir (Beckmann, 2013; Ergün, 2018; Lusardi, Mitchell ve Curto, 2010; Sekita, 2011). Araştırma kapsamında alınan örnekleme aktif olarak çalışan sosyal hizmet uzmanlarının alınması emekli, işsiz veya yeni mezun (işsiz) olanların dahil edilmemesinin de bu sonuca neden olduğu dile getirilebilir. Ayrıca Dulebohn (2002)'ün da belirttiği gibi yaş ilerledikçe finansal kayıpları telafi etme şansının azaldığı ve deneyimle yaşamın içinde bir şeyler öğrendikleri için sosyal hizmet uzmanlarının finansal konularda daha dikkatli davrandığı düşünülebilir. Bu yüzden sosyal hizmet uzmanlarının yaşları arttıkça finans bilgi düzeylerinin yükseldiği ancak tutum ve davranışlara yansımada söylenebilir.

Elde edilen bulgulardan sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlıklarının gelir düzeyinden etkilenmediği söylenebilir. Ancak bu konu ile ilgili yapılan birçok çalışma gelir düzeyi arttıkça finansal okuryazarlık düzeylerinin arttığını göstermektedir (Al-Tamimi ve Kalli, 2009; Almenberg ve Sæve-Söderbergh, 2011; Altıntaş, 2011; Beal ve Delpachitra, 2003; Béres ve Huzdik, 2012; Bhushan ve Medury, 2013; Ergün, 2018; Hogarth ve Hilgert, 2002; Yeminoğlu, 2018; Worthington, 2006). Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının gelirlerinin birbiri arasında çok fazla farklılaştığını söylemek güçtür. Bu nedenle sosyal hizmet uzmanlarının gelir düzeyi ve finansal okuryazarlık düzeyleri arasında bir ilişkinin saptanamamış olmasının şaşırtıcı olmadığı söylenebilir.

Finansal okuryazarlık ile ilgili çalışmalar "çalışma deneyimi" daha az olanların (Chen ve Volpe, 1998; Beal ve Delpachitra, 2003) finansal okuryazarlık düzeylerinin daha düşük olduğunu belirtmektedir. Bu araştırmada ise sosyal hizmet uzmanlarının mesleki deneyimlerinin finansal okuryazarlıklarını etkilemediği sonucuna varılmıştır. Ancak mesleki deneyimin finansal okuryazarlığın bilgi boyutuna etki ettiği söylenebilir. İnsanlar gerek iş gerekse günlük hayatta edindikleri deneyimlerle oldukça fazla bilgi edinebilirler. Fakat elde edilen bilgiler her zaman için tutum ve davranışa yansımayaabilir. Bu deneyimler sayesinde finans bilgisi edinmenin de mümkün olduğu söylenebilir. Bu nedenden dolayı mesleki tecrübesi daha fazla olan sosyal hizmet uzmanlarının finans bilgisini daha fazla olmasının mümkün olduğu düşünülebilir.

Bütçe ve tasarruf yapmanın finansal okuryazarlığın temel bileşenlerinden olduğu söylenebilir (Worthington, 2006). Bütçe ve tasarruf yapma ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara (Beckmann, 2013;

Hilgert, Hogarth ve Beverly, 2003; Worthington, 2006) benzer şekilde araştırma bulgularının bütçe ve tasarruf yapma sıklığı arttıkça sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlık düzeylerinin arttırdığı göstermektedir. Aslında bu sonucun finansal okuryazarlığın bütçe ve tasarruf davranışları ile doğrudan ilgili olması nedeniyle beklendiği söylenebilir.

Finansal okuryazarlığı etkileyen unsurlardan birinin de borçlanma davranışları olduğu söylenebilir. Ancak mevcut araştırma sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlık düzeylerinin borçlanma davranışları ile etkilenmediğini göstermektedir. Bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri düştükçe daha fazla borçlandıkları (Gathergood, 2012; Sevim, Temizel ve Sayılır, 2012), finansal okuryazarlık düzeyleri arttıkça daha az borçlandıkları ve borç yönetimini yapabildikleri bilinmektedir (Hilgert, Hogarth ve Beverly, 2003; Sevim, Temizel ve Sayılır, 2012; Worthington, 2006). Sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlıklarının borçlanma davranışlarından etkilenmemesinin nedeninin sosyal hizmet uzmanlarının borçlanmada daha çok banka (maaş müşterisi olduğu banka veya en düşük faizli banka) ve aile gibi güvenli olduğu düşünülen borçlanma araçlarını kullanmaları olabilir.

Borçlanma davranışları ile ilgili bir diğer önemli konunun da kredi kartı sahipliği olduğu değerlendirilebilir. Araştırma bulguları kredi kartı sahipliğinin finansal tutum ve davranışları etkilemediğini göstermekle beraber kredi kartı sayısı arttıkça finans bilgisinin arttığını ortaya koymaktadır. Ergün (2018) kredi kartı olmayanların finansal okuryazarlık düzeylerinin en az bir kredi kartına sahip olanlara göre düşük olduğunu belirtmiştir. Kredi kartına sahip olan sosyal hizmet uzmanlarının bankacılık hizmetlerine daha aşina oldukları için daha fazla finans bilgisine sahip olduğu söylenebilir. Ancak bu bilgi tutum ve davranışa dönüşmeyebilir. Diğer bir ifadeyle kişinin teoride bir konuyu bilmesi onu uygulayabileceği anlamına gelmediği düşünülebilir.

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlık düzeylerinin ve finansal okuryazarlık düzeylerini etkileyen sosyo-demografik faktörlerin incelenmesi amaçlayan bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Sosyal hizmet uzmanlarının başta en çok çevrimiçi araçlar ve yazılı/görsel medya olmak üzere aile, arkadaş, eğitim, deneyim, finans danışmanı gibi yöntemler ile finans bilgisi edindikleri belirlenmiştir. Özellikle son yıllarda internet kullanımının yaygınlaşması ve kolay ulaşılabilir olması nedeniyle çevrimiçi araçların finans bilgisi edinmede daha çok kullanıldığı düşünülmüştür. Diğer taraftan sosyal hizmet uzmanlarının daha çok formal yollar olmak üzere enformel ile borçlanma yöntemlerini kullandıklarını anlaşılmıştır. Dahası sosyal hizmet uzmanlarının yatırım amacıyla borçlanma yaptıkları belirlenmiştir.

Araştırma, sosyal hizmet uzmanları tarafından değerli madenler, döviz, gayrimenkul, borsa, kripto para, repo/ bono ve mevduat gibi farklı yatırım araçlarının kullanıldığını göstermiştir. Sosyal hizmet uzmanlarının düşük veya orta düzey finansal okuryazarlığa sahip olması nedeniyle enflasyonist ortamda kazançlarının korumak için altın gibi değerli madenler, gayrimenkul ve dövizde yatırım yaptıkları değerlendirilmiştir. Sosyal hizmet uzmanlarının bütçe yapma disiplininin olduğu anlaşılmıştır.

Finansal sosyal hizmet için temel gereklilik sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlığa sahip olmalarıdır. Araştırmada sosyal hizmet uzmanlarının orta düzey finansal okuryazarlığa sahip olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal hizmet eğitiminin finans bilgisi açısından kısıtlı olması ve bilgi edinmede daha çok çevrimiçi araçların sosyal hizmet uzmanları tarafından kullanılıyor olmasının bu sonucun nedeni olduğu değerlendirilmiştir.

Araştırmada kadın sosyal hizmet uzmanlarının erkek sosyal hizmet uzmanlarına göre daha düşük finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduğunu bulunmuştur. Kadın sosyal hizmet uzmanlarının erkeklere göre daha düşük finansal okuryazarlığa sahip olmasının nedeninin toplumsal cinsiyet rollerinin bir yansıması olarak değerlendirilmiştir. Benzer şekilde evli sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlıklarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Evli sosyal hizmet uzmanlarının ailenin geçimi, çocukların sorumluluğu gibi nedenlerde dolayı bütçe ve harcama konularında daha dikkatli davrandıkları değerlendirilmiştir.

Sosyal hizmet uzmanlarının eğitim düzeylerine göre finansal okuryazarlıklarının değişmediği araştırma kapsamında anlaşılmıştır. Bu durumun yükseköğrenim mezunlarının finansal okuryazarlık düzeylerinin genel nüfusa göre daha yüksek olmasından kaynaklanıyor olabileceği düşünülmüştür. Ayrıca araştırma bulgularından

sosyal hizmet uzmanlarının yaşlarının finansal okuryazarlıklarını etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya aktif olarak çalışan sosyal hizmet uzmanlarının dahil edilmesinin bu sonuca neden olduğu değerlendirilmiştir.

Araştırmada sosyal hizmet uzmanlarının gelir düzeylerinin finansal okuryazarlık düzeylerine etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal hizmet uzmanlarının çalışma yaşamı içerisinde aktif yer almaları ve aylık kazançlarının birbirleri arasında büyük ölçüde farklılaşmamasının bu şekilde bir sonuç ile karşılaşılmasına neden olabileceği değerlendirilmiştir. Araştırmada sosyal hizmet uzmanlarının mesleki deneyimlerinin finansal tutum ve davranışlarını etkilemediği ancak mesleki deneyim arttıkça finans bilgi düzeylerinin yükseldiği görülmüştür. Sosyal hizmet uzmanlarının zaman içerisinde hem iş hayatında hem de günlük yaşamlarında elde ettikleri tecrübeler nedeniyle finans bilgisinin yükseldiği sonucuna varılmıştır.

Araştırma verileri sosyal hizmet uzmanlarının bütçe ve tasarruf yapma sıklığı arttıkça sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlık düzeylerinin arttırdığı göstermektedir. Bütçe ve tasarruf davranışlarının finansal okuryazarlığın temel bileşenleri olduğu için bu durumun beklenen bir sonuç olduğu değerlendirilebilir. Sosyal hizmet uzmanlarının borçlanma davranışlarının finansal okuryazarlık düzeylerini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal hizmet uzmanlarının borçlanmada daha çok banka ve aile gibi güvenli olduğu düşünülen borçlanma araçlarını kullanmalarının bu sonuca neden olduğu değerlendirilmiştir. Borçlanma davranışı ile ilgili bir diğer önemli husus da kredi kartı sahipliğidir. Sosyal hizmet uzmanlarının kredi kartı sayısı arttıkça finans bilgi düzeylerinin yükseldiği anlaşılmıştır. Kredi kartı sayısı arttıkça bankacılık ile ilgili hizmetler daha fazla kullanıldığı için daha fazla bilgiye sahip olunabileceği düşünülmüştür.

Araştırma sonuçları doğrultusunda şunlar önerilebilir;

- Sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlık düzeylerini artırıcı gerek kurum içi gerekse SHUDER gibi sivil toplum kuruluşları vasıtasıyla eğitim çalışmaları düzenlenmelidir. Sosyal hizmet eğitimine finansal okuryazarlık konusu eklenmelidir.
- Araştırma kapsamında aktif olarak çalışma yaşamına dahil olan sosyal hizmet uzmanları ile veri toplanmıştır. Diğer taraftan emekli, işsiz ve halen öğrenci olanlara yönelik finansal okuryazarlık düzeylerini tespitine yönelik araştırmalar yapılmalıdır.
- Finansal okuryazarlık konusu sadece sosyal hizmet uzmanları ve müracaatçıları için değil toplumun bütün bireyleri için de önemlidir. Bu sebeple finansal okuryazarlık ile ilgili Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023) gibi makro ölçekte projeler ve programlara daha fazla ağırlık verilmelidir.
- Finansal okuryazarlık bütün bireyler açısından önemli olması nedeniyle toplumun bu konudaki kapasitesini güçlendirmek gerektiği söylenebilir. Bu noktada öncelikle çocukların ve gençlerin finansal okuryazarlık becerisi kazandırmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Bunun için bütün eğitim kademelerinde finansal okuryazarlık eğitimlerinin verilmesi uygun olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akın, A.Z. (2019). Neoliberalizm etkisinde sağ popülizmin yükselişi: ABD, Macaristan ve Fransa örnekleri. *International Journal of Political Studies*, 5(1): 27- 39.
- Aktepe-Özden, S. , Pak, M. D. & İçağasioğlu-Çoban, A. (2017). (2017). Sosyal hizmette iyilik hali kavramı. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 87-104.
- Almenberg, J., & Säve-Söderbergh, J. (2011). Financial literacy and retirement planning in Sweden. *Journal of Pension Economics & Finance*, 10(4), 585-598. <https://doi.org/10.1017/S147474721100049>
- Al-tamimi, H. A., & Kalli, A. A. (2009). Financial literacy and investment decisions of UAE investors. *The Journal of Risk Finance*, 10(5), 500-516. <https://doi.org/10.1108/15265940911001402>
- Altıntaş, K. M. (2011). The dynamics of financial literacy within the framework of personal finance: An analysis among Turkish University Students. *African Journal of Business Management*, 5(26), 10483-10491. <https://doi.org/10.5897/AJBM11.401>

- Barış S. ve Şahin M. (2018). Kamu çalışanlarında finansal okuryazarlık. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 13(1) 79–98. <https://doi.org/10.19129/sbad.346>
- Baştürk, S. & Taştepe, M. (2013). Evren ve örneklem. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri içinde* (129-159). S Baştürk (Ed.). Vize Yayıncılık, Ankara.
- Beal, D., & Delpachitra, S. (2003). Financial literacy among Australian university students. *Economic Papers: A Journal of Applied Economics and Policy*, 22(1), 65-78.
- Beckmann, E. (2013). Financial literacy and household savings in Romania. *Numeracy*, 6(2), 1-22. <https://doi.org/10.5038/1936-4660.6.2.9>
- Bent-Goodley, T. B., Sherraden, M. S., Frey, J. J., Birkenmaier, J., Callahan, C., & McClendon, G. G. (2016). Celebrating six decades of social work and advancing financial capability and asset development. *Social Work*, 61(4), 293-296.
- Béres, D., & Huzdik, K. (2012). Financial literacy and macro-economics. *Public Finance Quarterly*, 57(3), 298-312.
- Bhushan, P. & Medury, Y. (2013). Financial literacy and its determinants. *International Journal of Engineering, Business and Enterprise*, 44(2), 155-160.
- Birkenmaier, J. & Curley, J. (2009). Financial credit: Social work's role in empowering low-income families. *Journal of Community Practice*, 17(3), 251-268. <https://doi.org/10.1080/10705420903117973>
- Birkenmaier, J. M., Loke, V. & Hageman, S. A. (2016). Are graduating students ready for financial aspects of social work practice?. *Journal of Teaching in Social Work*, 36(5), 519-536. <https://doi.org/10.1080/08841233.2016.1244139>
- Chen, H. & Volpe, R. P. (1998). An analysis of personal financial literacy among. *Financial Services Review*, 7(2), 107-128. [https://doi.org/10.1016/S1057-0810\(99\)80006-7](https://doi.org/10.1016/S1057-0810(99)80006-7)
- CSWE. (2016). Working definition of economic well-being. Erişim Adresi <https://www.cswe.org/Centers-Initiatives/Initiatives/Clearinghouse-for-Economic-Well-Being/Working-Definition-of-Economic-Well-Being> 10/07/2019.
- Çeştepe, H., & Güdenoğlu, E. (2017). Neoliberal işsizlik politikalarının işsizlik üzerindeki etkisinin zaman serileri ile analizi: Türkiye örneği. Yılmaz ve K. Çolak, (Ed.), *Dünden Bugüne Ekonomi Yazıları* (119-139), Umuttepe Yayınevi, İzmit.
- Çokluk, Ö., Şekerçioğlu, G. & Büyükoztürk, Ş. (2016). Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları. Pegem Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Despard, M. R. & Chowa, G. A. N. (2010). Social workers' interest in building individuals' financial capabilities. *Journal of Financial Therapy*, 1(1), 8. <https://doi.org/10.4148/jft.v1i1.257>
- Despard, M. R., Chowa, G. A. & Hart, L. J. (2012). Personal financial problems: Opportunities for social work interventions?. *Journal of Social Service Research*, 38(3), 342-350. <https://doi.org/10.1080/01488376.2011.638733>
- Diler, H. G. (2020). Enflasyondan korunma aracı olarak altın yatırımı. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 370-384.
- Dulebohn, J. (2002). An investigation of the determinants of investment risk behavior in employer-sponsored retirement plans. *Journal of Management*, 28(1), 3-26. <https://doi.org/10.1177/014920630202800102>
- Er, F., Temizel, F., Özdemir, A. & Sönmez, H. (2014). Lisans eğitim programlarının finansal okuryazarlık düzeyine etkisinin araştırılması: Türkiye örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(4), 113- 126. <https://doi.org/10.18037/ausbd.00957>
- Ergün, K. (2018). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlığı: Balıkesir üniversitesi örneği. Yayımlanmamış doktora tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Balıkesir.
- Gathergood, J. (2012). Self-control, financial literacy and consumer over-indebtedness. *Journal of Economic Psychology*, 33(3), 590-602. <https://doi.org/10.1016/j.joep.2011.11.006>
- GEKA, ADVAK, T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2016). Doğrudan faaliyet desteği programı TR32 bölgesinde finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi ve geliştirilmesine yönelik çözüm önerileri” Projesi Sonuç Raporu. Adnan Menderes Üniversitesi Vakfı (ADVAK). Aydın.

E. Puruçcuoğlu

- Gillen, M., & Loeffler, D. N. (2012). Financial literacy and social work students: Knowledge is power. *Journal of Financial Therapy*, 3(2), 4. <https://doi.org/10.4148/jft.v3i2.1692>
- Gökbunar, R., Özdemir, H., & Alparslan, U. Ğ. U. R. (2008). Küreselleşme kaskıcındaki refah devletinde sosyal refah harcamaları. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 9(2), 158-173.
- Güler, E., & Karaca, S. S. (2022). Akademisyenlerin davranışsal önyargıları ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişki: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi üzerine bir araştırma. *Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi*, 5(2), 203-230. <https://doi.org/10.32951/mufider.1164678>
- Gümüş, U. T., & Dağdelen, T. (2017). Finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi ve Aydın ilindeki serbest muhasebeci mali müşavirler üzerine bir uygulama. *Researcher*, 5(3), 408-433.
- Hilgert, M. A., Hogarth, J. M., & Beverly, S. G. (2003). Household financial management: the connection between knowledge and behavior. *Federal Reserve Bulletin*, 89, 309-322.
- Hogarth, J. M., & Hilgert, M. A. (2002). Financial knowledge, experience and learning preferences: Preliminary results from a new survey on financial literacy. *Consumer Interest Annual*, 48(1), 1-7.
- Karasar, N. (2014). Bilimsel araştırma yöntemi. (24. Baskı). Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Karger, H. (2015). Curbing the financial exploitation of the poor: Financial literacy and social work education. *Journal of Social Work Education*, 51(3), 425-438. <https://doi.org/10.1080/10437797.2015.1043194>
- Kindle, P. A. (2010). Student perceptions of financial literacy: Relevance to practice. *Journal of Social Service Research*, 36(5), 470-481. <https://doi.org/10.1080/01488376.2010.510951>
- Koç, S. & İzer, B. C. (2023). The effect of social media usage on financial literacy: the case of sivas province. *Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute*. <https://doi.org/10.30794/pausbed.1384438>
- Loke, V., & Hageman, S. A. (2013). Debt literacy and social work. *Journal of Financial Therapy*, 4(1), 3. <https://doi.org/10.4148/jft.v4i1.1795>
- Loke, V., Watts, J. L. & Kakoti, S. A. (2013). Financial capabilities of service providers in the asset building field. In *Financial Capability and Asset Development: Research, Education, Policy, and Practice*. Eds. Birkenmaier J.M., Sherraden M.S. & Curley J. Oxford University Press, New York, 251-277. DOI:10.1093/acprof:oso/9780199755950.001.0001.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2007). Financial literacy and retirement preparedness: Evidence and implications for financial education: The problems are serious, and remedies are not simple. *Business Economics*, 42(1), 35-44. <https://doi.org/10.2145/20070104>
- Lusardi, A., Mitchell, O. S., & Curto, V. (2010). Financial literacy among the young. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 358-380. <https://doi.org/10.1111/j.1745-6606.2010.01173.x>
- Markovic, D., Skrabakova, D. & Skrabakova, S. (2018). Financial literacy of social work students. In *5th International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences and Arts Sgem*, 323-328.
- Özdemir, F. S., Bengü, H., Bulut, E., & Çelik, S. (2021). Bilim insanlarının finansal okuryazarlık tutum ve davranışları üzerine bir araştırma: Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 449-482. <https://doi.org/10.18037/ausbd.959245>
- Rooij, M., Lusardi, A., & Alessie, R. (2011). Financial literacy and stock market participation. *Journal of Financial Economics*, 101(2), 449-472. <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2011.03.006>
- Salignac, F., Hamilton, M., Noone, J., Marjolin, A., & Muir, K. (2020). Conceptualizing financial wellbeing: An ecological life-course approach. *Journal of Happiness Studies*, 21, 1581-1602.
- Sargül, H. (2015). Finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği: geliştirme, geçerlik ve güvenilirlik. *Journal of Management and Economics Research*, 13(1), 200-218.
- Sekita, S. (2011). Financial literacy and retirement planning in Japan. *Journal of Pension Economics and Finance*, 10(4), 637-656. <https://doi.org/10.1017/S1474747211000527>
- Sevim, N., Temizel, F., & Sayılır, Ö. (2012). The effects of financial literacy on the borrowing behaviour of Turkish financial consumers. *International Journal of Consumer Studies*, 36(5), 573-579. <https://doi.org/10.1111/j.1470-6431.2012.01123>

- Sherraden, M.S., Frey, J. J. & Birkenmaier, J (2016). Financial social work. In *Handbook of Consumer Finance Research*. Eds. Xiao J.J. Springer International Publishing, 115-127. https://doi.org/10.1007/978-3-319-28887-1_10
- Sherraden, M.S. ve Huang, J. (2019). Financial social work. Erişim Adresi: <https://oxfordre.com/socialwork/view/10.1093/acrefore/9780199975839.001.0001/acrefore-9780199975839-e-923>. Erişim Tarihi: 26/11/2023. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780199975839.013.923>
- Sherraden, M. S., Huang, J., Frey, J. J., Birkenmaier, J., Callahan, C., Clancy, M. M., & Sherraden, M. (2015). Financial capability and asset building for all. *American Academy of Social Work and Social Welfare*, 1-29.
- Sherraden, M., Laux, S., & Kaufman, C. (2007). Financial education for social workers. *Journal of Community Practice*, 15(3), 9-36. https://doi.org/10.1300/J125v15n03_02
- Silverman, Y.E. (2018). Financial social work: A growing specialty in clinical social work. Washington. Erişim Adresi: <https://socialworkmanager.org/wp-content/uploads/2018/09/Financial-Social-Work-A-Growing-Specialty-in-Clinical-Social-Work.pdf> . Erişim Tarihi: 11/12/2019.
- Stuart, P. H. (2013). Social Workers and financial capability in the profession's first half-century. In *Financial capability and asset development: Research, education, policy and practice*. Ed. Birkenmaier J., Sherraden MS. ve Curley J. C.E. Oxford University Press, New York. 41-61. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199755950.003.0018>
- Stuart, P. H. (2016). Financial capability in early social work practice: Lessons for today. *Social Work*, 61(4), 297-304. <https://doi.org/10.1093/sw/sww047>
- Tabachnick, B.G. & Fidell, L.S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th Ed.). Pearson. Publishing, Boston.
- TBB (2019). Finansal okuryazarlık seviye ölçme anketi. Erişim Adresi: [<https://foy.tbb.org.tr/finansal-okuryazarlik-olcumu>]. Erişim Tarihi: 04/05/2020
- Üngör, A. (2021). Finansal okuryazarlık ve küçük ve orta ölçekli işletmelerin firma performansı arasındaki ilişki: Bursa üzerine alan araştırması. Doktora tezi. Bursa Uludag Üniversitesi.
- Ünlüer, G. (2021). Sosyal bilgiler dersinde finansal okuryazarlık becerisinin etkinlikler yoluyla kazandırılmasına ilişkin eylem araştırması. *Uluslararası Beşerî Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 7(15), 277-303.
- Yeminoğlu, D. (2018). Finansal okuryazarlığın mobil alışveriş yapma eğilimi üzerine etkisi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Gaziantep.
- Wolfsohn, R., & Michaeli, D. (2014). Financial social work. Erişim Adresi: [<http://oxfordre.com/socialwork/view/10.1093/acrefore/9780199975839.001.0001/acrefore-9780199975839-e-923>]. Erişim Tarihi: 09/02/2019.
- Worthington, A. C. (2006). Predicting financial literacy in Australia. *Financial Services Review*, 15(1), 59-79.
- Zastrow, C. (2016). *Sosyal hizmete giriş*. (4. Baskı). Çeviri Ed.: Çiftçi, D.B. Nika Yayınevi, Ankara.
- Zengin, O. (2019). Güçlendirme yaklaşımı temelli yeni bir kavram: Finansal sosyal hizmet. III. Uluslararası Ekonomi, Siyaset ve Yönetim Sempozyumu, Diyarbakır.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uydıklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).